Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 11 (549). Неділя, дня 23. березня 1930. Рік XII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

ОРГАН НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ДУМКИ

Адреса Редакції і Адміністр. „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ Перемишль, Побереже 1/I Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно 5·50 зол., піврічно 3 зол., чвертьрічно Для Чехії на рік — 72 к. ч., ½ — 40 к. ч., ¼ — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, ½ — 35 ф., ¼ — 20 ф. Для Німеччини — 10 мар. річно, ½ — 6 мк., ¼ — 3·50 мк. Для Бельгії — 90 б. ф. річно, ½ — 50 б. ф. ¼ — 30 б. ф. Для Америки 2½ ам. долярів річно.
Рукописів Редакція не звертає, не оплачених писем не приймається.

Ціна примірника 25 сот.

Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовлюючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ: За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголошення 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголош. 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністр. по 0·15 зол. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші.
Редактор приймає щодня від год. 11—1.

ПРОЦЕС С. В. У.

I.

Вечером дня 9. березня ц. р. роспочався в салі харківської державної апери велитенський процес, безсумніву найбільший політичний процес в усій дотеперішній історії України. Велика саля харківської опери переповнена слухачами. В диплоьматичній льожі присутний чужинецький посольський корпус в повному складі. Зібрана тут безліч кореспондентів „всесоюзних“ газет а зокрема писаних українською мовою. (Помимо заходів, зі Західних Земель жадного кореспондента української незалежної преси не допущено). Радіо-мікрофони розносять перебіг цього процесу по всім світі. Цей процес поруших всю Україну і большевію а за тим розрісся у величезну політичну сензацію в світовій пресі.

Перед найвищим судом тзв. „Української Соціялістичної Радянської Республіки“ стоїть „контр-революційна організація під назвою *Спілка Визволення України*“, якій большевики закидують, що вона мала замір повалити большевицьку владу на Україні збройним повстанням, відірвати Україну від Союзу Радянських Республик, перетворити Україну на самостійну державу тзв. „Українську Народню Республику“ та встановити на Україні „капіталістично-буржуазний лад“.

На лаві обвинувачених сидить 45 чоловік, — поголовно цвіт української наддніпрянської інтеліґенції, поміж ними богато імен історичної ваги. На першім місци приходиться назвати *Сергія Єфремова*, члена Всеукраїнської Академі Наук (ВУАН), колишнього заступника голови Центральної Ради, колишнього голову партії українських соціялістів-федералістів. Він же мав бути керовником Спілки Визволення України. А далі: *А. В. Ніковський*, колишній міністер закордонних справ уряду Української Народньої Республики, — *В. М. Чехівський*, колишній президент міністрів уряду УНР. Він-же голова Ради Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ). — Його брат *М. М. Чехівський*, священик УАПЦ — Академик професор *В. Я. Підгаєцький*, колишній член Центральної Ради, — професор *М. Є. Слабченко*, член ВУАН, — професор *О. Ю. Гермайзе*, академик професор *В. М. Ганцов*, — проф. *Г. М. Іваниця*, — письменниця *Людмила Старицька-Черняхівська*, — студент *М. П Павлушков*, мав бути керовником терористичної організації молоді, чогось в роді боєвої екзекутиви С. В. У тзв. „Спілки Української Молоді“ (С.У.М), — академик проф. *В. В. Шарко* член ВУАН, — *В. В. Дурдиківський*, колишній член української соціял-федералістичної партії,—заступник міністра здоровля за часів Гетьманщини. *А. О. Барбар*, дружина відомого професора-історика пані *Василева Біднова*, — відомі кооператори *П С Близнюк і М. Н. Ботвинівський*, — і далі професори, учителі, студенти, старшини укр. Армії, адвокати та інші: *О. З. Гребенецький, О. Г. Черняхівський, Б. Ф. Матушевський, Ю. К. Трезвинський, Н. С. Токаревська, А. П. Заліський, В. М. Дога, К. С. Шило, З. Г. Моргуліс, М. З. Івченко, Г. К. Голоскевич, Г. Г. Холодний, М. В. Кривенюк, В. М. Страшкевич, В. Г. Дубровський, К. Т. Туркало, М. А. Кудрицький, В. В. Удовенко, А. А. Болозевич, П. М. Білий, І. К. Товкач, В. О. Шопотьєв, Д. М. Лагута, Й. Р Карпович, В. Д. Отаманівський, Т. М Слабченко і К. М. Панченко-Чаленко та Митрополит В. Липківський.*

Большевицький трибунал, який судитиме наддніпрянських Спілчан, або як їх називає радянська преса „визволенців“ — складається зі семи чоловік під головуванням відомого перевертня-шумськіста *А. П. Приходька*. Підсудних обвинувачує аж 8 обвинувачів, з чого 4 обвинувачів „державних“ а других чотири „громадських“. Від імені держави обвинувачують: ґенеральний прокуратор УСРР — *М. В. Михайлик*, його заступник *Ахматов* (москаль), прокуратор Якимишин (москаль) і прокуратор Бистрюков (москаль). За теж від імені громадянства зголосились *добровільно* до обвинувачення Спілчан, поголовно... Українці: професор *П. П. Любченко*, письменник *О. Слісаренко*, академик ВУАН *М. П. Кравчук* і академик *Соколовський*. Обороняє обвинувачених 13 оборонців.

Акт обвинувачення відчитувано на протязі двох днів, 9 і 10 березня. Цей акт появився у витягах і „висновках“ ще перед процесом в усій большевицькій пресі. На підставі цего акту, крім засадничого закиду, іменно *визвольно самостійницької і сепаратистичної, як теж „буржуазно-реституційної“ політики С.В.У.* — дальші обвинувачення в бік арештованих українських діячів зводяться до слідуючих точок 1. Підсудні українські діячі боролись в перших часах революції проти большевиків — крім Петлюри — мали звязки з українськими повстанчими отаманами Ангелом, Волохом і др. 2. Підсудні зорґанізували контрреволюційну „С.В.У.“ а за тим її терористично-боєву екзекутиву зложену з молоді, т. з. „С.У.М.“ 3. С.В.У. і С.У.М. прийняли в тактичну підставу своєї роботи *засаду терору*, який мав бути безоглядно пристосований до орґанів радвлади і компартії і передовсім їх провідників. 4. Спілка мала звязки зі закордонним еміґраційним центром У.Н.Р. при чому *визнавала потребу закордонної збройної інтервенції звернутої проти радянської влади*. Поділ роль мав бути того рода, що С.В.У. мало приготовити для цеї інтервенції українське запілля систематичною роскладовою роботою, яка мала ослабити і зробити нездатним до оборони радянський державний апарат. 5. Спілка хотіла віддати Україну під контролю і експльоатацію одної зі сусідних буржуазних західних держав. 6) Спілка хотіла знищити комуністичну систему господарювання а відновити поміщицьку власність на землю, приватну власність на землю і приватну власність на фабрики. 7. Спілка зорґанізувала Українську Автокефальну Православну Церкву, як засіб для досягнення своїх роскладових цілей. 8. Спілка використувала для тих-же контр революційних цілей українську кооперацію і українську школу серед якої більшість спілчан мала великі впливи. 9. Спілка підтримувала в цілях інтервенції звязки з представниками чужих буржуазних держав.

Вівторок 11 березня роспочались допити підсудних. Процес розійшовся повним ходом. Властиве політичне тло, наміри цего процесу, його викликання якраз під теперішню хвилю, постараємось висвітлити в слідуючому числі.

ГРОМАДЯНСТВО СТУДЕНСТВУ.

Товариство Прихильників Освіти у Львові, яке зорґанізувало й веде допомогову акцію для українського студенства, сьогодні примушене з браку фондів обмежитись до несення помочі тільки кільком найбільше потребуючим студентам (кам) і майже не в силі виконувати завдання в несенні матеріяльної і моральної помочі загалови студенства в краю і за кордоном. Збірки, які Товариство переводило у місяці вересні на допомоговий фонд студенства, ізза дозволу адміністраційних властей переводити їх тільки в одному дні (давніше можна було збирати через цілий місяць) не дали богато і сьогодні фонди Т-ва по півроці діяльности зовсім вичерпані.

Український студент ситуований може найслабше з поміж усіх інших студентів. Коли прим. польські часописи подають, що на прожиття і це в польських акад. домах потрібно пересічно 170 зол. (сто сімдесять) на місяць, то український студент в укр. Акад. Домі пересічно має 70 зол. (сімдесять). Коли ще зважити, що економічна скрута відбилася теж і на студенстві та що ці мінімальні суми, (від 50 зол. або й менше), які присилають студентам батьки, постійно меншають, то вповні можна зрозуміти гірке положення українського студента. А хто ще хотівби заглянути до студ. харчівні — то побачимо як живе український студент, скільки прим. студентів їсть тільки частину обіду чи вечері.

Поміч для студенства потрібна сьогодні в більшій мірі як колинебудь.

І тому Т-во Прихильників Освіти у Львові уважає сьогодні своїм обовязком звернутися до громадянства зі закликом помочи українському студенству, не забувати про допомоговий фонд для нього. Нехай кождий український громадянин(-ка) стане членом Товариства і вплатить оцю невелику суму, вписове 2. зол. (два) і 1. зол. (один) місячна вкладка, а Товариство зможе допомогти фондами з цих вкладок кільканайцятьом студентам. Нехай кождий, хто зможе, вишле раз чи два рази в році свій даток на допомоговий фонд, а піддержить тим Т-во Прих. Освіти у виконуванні його тяжкого й великого завдання: опіки над студентською молодю. Українське громадянство все відчувало й розуміло недолю студенства, кождого року відгукалося щиро на заклик нашого Товариства, і тому віримо, що і сьогодні воно відгукнеться на наш заклик, в якому тільки звертаємося з проханням до громадян ставати членами Т-ва Прих. Освіти у Львові і присилати датки на допомоговий фонд студенству через почтові складанки долучені в цьому числі часопису.

Товариство Прихильників Освіти у Львові, Супінського 21. конто в П. К. О. Ч: 153.735.

З цим числом висилаємо нашим передплатникам чеки „Т-ва Прихильників Освіти“ для надсилання пожертв на вищеподану адресу.

На манівцях уенерівщини.

II.

Б. К. — На міжнародньому полі „здобутком“ еміґраційного уряду У. Н. Р. в останньому часі було внесення сенатора Копелянда в американському сенаті щоб визнати Українську Народню Республіку й призначити дипльоматичного представника при уряді У. Н. Р. Уенерівські часописи подають, що це ініціятива цьогож Уряду. Зновуж деякі українські американські часописи подають, що *сенатор Копелянд поставив своє внесення за ініціятивою і натиском певної ґрупи капіталістів, яка потратила через большевицький режім свої капітали на Україні*... В засаді проти такого внеску не можна мати якихсь закидів, — але *в цьому внеску сен. Копелянда не говориться ні слова про инші українські землі в чужих займанщинах, начеб вони не існували і говориться про Українську Народню Республіку в межах визначених варшавським польсько українським договором!*... І тому не дивно, що польська преса приняла оцей внесок без ніяких коментарів, а один з румунських часописів — „непримирний із недомислу в українських справах в межах Румунії“ — як подає сам уенерівський орґан „Тризуб“ присвятив внескові сен. Копелянда окрему статтю і закликає инші держави піти за прикладом американського сенату. Чи писавби цей румунський часопис так, якби розходилося також скажім про українську Буковину, що є сьогодні під румунською займанщиною ?!...

Але тимбільше дивно, що „поважні політичні чинники“ в краю як називає „Тризуб“ Ундо й „Діло“ вважають це внесення „незвичайно корисним для української справи“ (Діло з 25. XII. 1929 р.) а парляментарна репрезентація західних земель в польському соймі через посла Луцького як протипольський (sic!) арґумент висуває оце внесення сен. Копелянда! Невже українські політики не розуміють, що коли кажеться „б“ то передтим мусить бути сказане „а“, отже, що коли говориться про визнання У. Н. Р. американським сенатом, то *треба памятати про варшавську угоду з Польщею* цеї-ж У. Н. Р., якою *центральний уряд зрікся західних земель*, цих земель, яких панове з „Унда“ і „Діла“ хочуть бути репрезентантами... *Соборність українських земель* — ось перша засада, незрушима аксіома нашої політики і тільки зі соборницької точки погляду ми можемо оцінювати того рода міжнародні потягнення, як справа сен. Копелянда.

На краєвому ґрунті і в Польщі уенерівці ще й досі ведуть акцію... збирання подяк для сен. Копелянда й під фірмою „Українського Центрального Комітету“ улаштовують в своїх осередках (Варшава, Краків, Люблин. Каліш й ин.) свята й концерти-балі, на яких обовязково присутна *польська ґенераліція!*... У Львові на такому концерті львівського відділу уенерівського Центрального Комітету цеї ґенераліції самозрозуміло не було, але зате... представник Унда посол Луцький говорив вступну промову... Хиба невідомо УНДО-нню що таке уенерівський Центральний Комітет ? І ще треба тут підчеркнути поступовання нашої т. зв. національної преси („Діло“, „Новий Час“), яка оголошує комунікати уенерівського центрального Комітету, тоді коли у Львові існує „Товариство допомоги Еміґрантам“, яке гуртує усіх без ріжниці політичних переконань... В чому по суті запитаємо ці часописи, ріжняться сьогоднішні уенерівці від колишніх хлібоїдів, — і чи оголосилаб була колись українська преса прим. комунікат сумної памяти У. Н. С.-а?...

Характеризувати всю роботу уенерівців і їх фактичної експозитури „Укр. Ниви“ на Волині, їх співпрацю з польським урядом а особливо з б. міністром і бувшим волинським воєводою Юзевським, мужем довіря Пілсудського при уряді У. Н. Р. і членом Польської Орґанізації Військової — не станемо, бо це речі здебільшого відомі і про них требаби писати неодну а цілий ряд статей. Наприкінці згадаємо тільки утворення польським урядом, а за ініціятивою уенерівських кол „Українського Наукового Інституту у Варшаві“, який має провадити, (як подають польські часописи) „студії з обсягу господарського життя, культури й історії українського народу і приготовити відповідні сили до наукової праці“. Як будуть виглядати ці студії й приготовлювання наукових сил можемо знати вже сьогодні з наукових виступів проф. Томашівського, Романа Смаль Стоцького й ин. Цікаво, що наша громадська Думка не зареаґувала й досі на цей факт (часописи подали тільки ґазетну вістку *без коментарів)* неначе погоджуючися з ним. Не зареаґувала на це й парляментарна репрезентація, яка добивалася в той-же час українського Університету у Львові. І зноваж таки: другою підставовою аксіомою нашої політики є, що *заки творити ріжні наукові інститути по Варшавах, має бути найперше поставлений український університет у Львові!*

Пишемо це все длятого, щоб поінформувати українське громадянство, що таке уенерівщина, які її напрямні й практична робота. Бо що до поінформованости про політичні струї, події і людей серед нашого громадянства панує жахливий стан. В нашій пресі промовчується богато, аж за богато, не знати ради чийого добра. В результаті-ж уможливлюється безкарну діяльність людям й орґанізаціям, які в здоровому національному устрою повинні стояти поза скобками громадянського життя.

Уенерівщини не уважаємо поважним політичним чинником. Серед українського громадянства західних земель вона і їх „концепція“ з природи річи не має, не може і не буде мати ніякого успіху. Що таке „Українська Нива“ і „націоналізм“ її комбатантів розуміють дуже добре селянські маси й здорове інтеліґентське ядро на Волині, так як колись розуміло й розуміє галицьке селянство, робітництво й інтеліґенція що таке „хлібоїди“. Боротися треба тільки з проникáнням уенерівщини в наше громадське життя й безвідповідальними виступами наших таки чинників й осіб, які змилюють громадську думку і

йдуть на руку плянам уенерівщини. Бо все лихо тут іде з гори!...

Щодо можливостей заіснування певних подій на Вел. Україні — сучасне міжнародне положення каже сумніватися в тому, щоб великі світові держави (а їх мусить слухати й Польща) захотіли мішатися в ці події безпосередно; вони мабуть будуть вижидати. Свою долю вирішатимуть активні маси на Великій Україні самі. В якій мірі зможуть їм помочи Українці Західних Земель вирішить сам грядучий мент. Сьогодні для нас може бути одиноким імперативом зростати в силу морально й орґанізаційно й не допускати, щоби концепції, — яких дійсною метою зовсім не відбудовання української держави, навіть тільки за Збручем, — не знаходили в нас права горожанства. Роля, яку зможуть відіграти уенерівці в цих подіях буде дуже несамостійна й маленька, бо вони мусітимуть у всьому слухати свойого пана, який сьогодні дає їм ласкавий хліб і комірне...

„Зробило з нами Ундо бльок“.

(На марґінесі крізи в соймовому „Жидівському Колі“).

Б. К. — Творючи бльок непольських народів („цей цімес політичний крок“ — як співав жидівський посол Ґрінбавм у „Вертепі наших днів“) ундівські політики мали дві політичні цілі: *першу* — збільшити парляментарну репрезентацію непольських народів і *другу* — мати в польському соймі сильну опозиційну ґрупу, якою можнаб боротися з урядом і вигравати на нечисельности й слабости інших польських соймових бльоків.

Перша ціль не сповнилаcи. Вже поминаючи це, що жиди на Волині, Холмщині, Підляшу й Поліссі пішли в богатьох випадках з „одинкою“, ідея бльоку з жидами скомпромітували „вісімнацятку“ перед українськими масами цих земель і це побіч „переводжування виборів“ адміністрацією було головною причиною програної „вісімнацятки“ на наших північних землях під Польщею. Найбільше скористали жиди, бо вони вибрали послів і з „одинки“ і з „вісімнацятки“.

Надію Унда мати в соймі одноцілу, опозиційну ґрупу непольських народів звели на нівець дальші події. Німці провадять свою окрему льояльну політику в соймі, жиди разом з галицькими сіоністами створили своє „жидівське коло“, в якому тільки посол Ґрінбавм зі своєю ґрупою репрезентував опозиційну тактику супроти уряду, зближену до „опозиційної“ тактики Унда.

Сьогоднішня кріза в „жидівському колі“, спричинена резиґнацією провідника кола і ставленника „18“-ки посла Ґрінбавма незвичайно цікава й повчаюча. З одної сторони вона виявляє ясно всі тенденції жидівства в Польщі, з другої-ж сторони, вона виказує, на яких нереальних елементах будувало й будує Ундо свою політику. Вкінці, ця кріза в жидівському соймовому клюбі є тільки дальшим доказом повного *банкротства ідеї бльоку непольських народів*, вже сьогодні: по несповна двох літах соймової праці.

Посол Ґрінбавм, провідник сіоністів б. конґресівки й північно-західних українських земель, які приступили до бльоку непольських народів, вважав, що жидівська політика в Польщі мусить бути спільною з політикою інших „національних меншостей“, отже що вона мусить бути опозиційна супроти польського уряду. І тому він відсував, як каже „Хвиля“, „жидівську політику від конечного звязку з усіма чинниками польського політичного життя“, хоч і для нього головним завданням була „оборона національного й матеріяльного життя жидівського населення в Польщі, й оборона жидівської чести“. В загальному характеризують галицькі сіоністи цю політику посла Ґрінбавма, як політику песимізму, над якою тяжить ще царський режім, та що вона в своїм останнім висновку не має иншої дороги, як *революційну*, а „ця дорога, заявляють вони з притиском, ніколи не була й не буде дорогою жидівства“.

Другий напрямок, який здобуває собі сьогодні переважаючий вплив у жидівському колі — це політика галицьких сіоністів з під проводу покійного посла Райха. В часі виборів вони не хотіли приступати до бльоку непольських народів, *уважаючи себе занадто сильними на наших землях*. Потому Ундо заявило, що воно не хотіло йти з галицькими жидами, мовляв вони пішли на угоду з Поляками...

Якаж політика галицьких сіоністів і сьогоднішньої більшости в „жидівському колі“? Це політика, як вони кажуть, оптимізму, еволюції, „від одного поступового етапу до другого“. Конкретно: вони працюють над зрозумінням жидівського питання і проблємів сіонізму в Польщі, над усуненням упередження й ненависти до жидівства і хваляться що вони вже здобули це, що прим. представники польської заграничної політики (Скшинскі, Залескі) сходяться у відношенні до сіонізму з иншими державними мужами Европи. Повної рівноправности в громадському життю вони ще не здобули, але думають, що „польські чинники“ зрозуміють таки, як дуже потрібне жидівство для польської „державної рації стану“... Для цього вони хочуть перевести *уніфікацію жидівства і жидівської політики в цілій Польщі* й останні події в жидівському соймовому клюбі і передовсім резиґнація посла Ґрінбавма з провідництва „кола“ доказують, що вже сьогодні вони мають за собою більшість жидівських політиків для цеї справи та що „опозиційна тактика“ посла Ґрінбавма скапітулювала й він сам сьогодні відосібнений. Спроби вибрати посла Ґрінбавма знову провідником „кола“ під умовою, що він підчинятисьме постановам більшости, недали ніякого висліду, бо він провідництва зрікся уважаючи, що жидівська парляментарна репрезентація зірвали з його політичною лінією.

У відношенні до інших національних меншин пануючий сьогодні в жидівській політиці напрямок сходиться на ділі в своїй тактиці з урядовими чинниками, уважаючи, що політика жидівства в Польщі мусить бути вже в своїй засаді окремою від політики инших непольських народів. І конкретно, жиди підпирають санаційний уряд, доносять „компетентним чинникам“, „що українська кооперація *неконечно кооперативними засобами* виганяє жидів зі села“ (остання „розмова“ жид. посла Розмаріна) і зрозумівши, що „польські компетентні чинники“ не можуть сьогодні дати їм піддержки, кличуть за поміччю до американських жидів, де вже „орґанізується“ доляри на підмогу... переслідуваних українською кооперацією жидів, і в першій мірі на розбудову жидівської кооперації (див. „Хвиля“ з 9. березня ц. р.).

Оце конкретний вислід „співпраці“ наших репрезентативно-офіційних чинників з жидами, нашої політики у відношенні до жидів, яка не розуміє і не бачить дійсних тенденцій жидівства, творить абсурдні бльоки з жидами в... б. конґресівці, а в краю „поборює“ угодову політику жидівських сіоністів, допускаючи їх рівночасно в українську кооперацію, й удержуючи тісні торговельні зносини з жидівськими фірмами і ...боїться найменшої тіни антисемітизму.

Дороги жидівської політики ясні й виразні. Ясною й виразною мусить бути постава українського громадянства супроти жидів, якби вони не кричали про український „антисемітизм“. А покладати свої надії на Ґрінбавмів, що вкінці відосібнені й самотні співатимуть в кулюарах сойму „зробило з нами Ундо бльок“ це не політика, тільки компромітація.

Прорив на фронті націоналістичної політосвіти.

III.

Стан політичної освіти і позитивного політичного знання не є серед українського націоналістичного молодняка надзвичайний. Цей стан наводить на спостерігача доволі песимістичні думки. Серед націоналістичної молоді Західних Земель існує щоправда сильне боєве наставлення, навіть патос революціонізму, який відноситься з безкомпромісовою неґацією до перешкод, що стоять на шляху до здійснення нашої державної ідеї. Таким чином, наша молодь опреділює себе в подавляючій більшости *неґативно*, т. є. вона знає часто силою інстинкту — чого вона *не хоче*, вона знає кого і відчуває за що вона ненавидить і поборює. Але більша чи менша натуга боєвого націоналістичного наставлення ще не рішає про успіх нашої справи. При існуючім стані річи, наша молодь є в найкращому випадку здібна і готова за своє хотіння гинути, але вона не є здібна і підготована це своє державотворче хотіння в тих чи інших політичних ділянках програмово і позитивно конкретизувати. Це останнє вимагає від нашої молоді незвичайно високого уровення політичної освіти. Але якраз на цьому фронті розбудови нашої справи існує прорив незвичайно загрозливий для цілої нашої національної майбутньости.

IV.

Замість натужливої орґанізованої праці над піднесенням свого освітнього політичного уровення, помічуємо серед націоналістичної молоді Західних Земель нездорове явище, що молодь живе в „духовім“ світі поверховної Літературщини, займається здебільша масовою продукцією плиткої, маловартісної белєтристики. Про це моглиб заспівати свою пісоньку українські видавці і редактори. В той час коли редакції і видавництва заливається повінню белетристичного хламу, скрізь дається відчувати абсолютний брак молодняцької *публіцистики*. Одначе літературні „настрої і фраґменти“ якими живе молодь ще її не роблять *політичними людьми*, homines publici, мужами громадського діла. А йде якраз про витворення типу *молодого громадянина-націоналіста*, свідомого своїх завдань і своєї справи. Адже є безконечно легче писати будь які оповідання вірші і „фраґменти“, в той спосіб пускати поводи своїй уяві і себе тим „здійснювати“, але є безконечно важче думати над конкретними суспільними справами, їх (бодай в програмі) позитивно оформлювати і навіть практично здійснювати. Не можемо собі в тій незавидній ситуації в якій найшлась ціла нація, дозволювати на люксус, щоби вичерпуватись і сублімуватись в творенню усяких літературних психольоґізмів. Вчімся радше виходити на „аґора“, як колись старі Греки робили, на місця де сходяться громадяне і державні мужі раду радити і рішення виносити, однаково, чи цею сучасною „аґора“ буде політична орґанізація, відчит, читальня чи ґазета.

V.

Націоналістична молодь яка є обовязана йти завсігди по лінії найбільшого спротиву, яка повинна розвязувати якнайбільш трудні завдання не робить цього, коли йде про справу своєї політичної освіти. Не треба навіть жадних анкет ані квестіонарів, щоби переконатись в дійсність, що в цьому відношенню наша молодь не стоїть покищо на висоті завдання. Є тут богато т. зв. „обєктивних“ причин, які витворюють існуючий стан. Передовсім гостра матеріяльна скрута, яка підтинає крила навіть найгарніщим поривам. Потім в немалій мірі польська висока школа сама по собі, яка взагалі сильно понижує освітний уровень інтеліґентського доросту і не витримує жадного порівнання з освітним уровенем европейського Заходу. Можнаб називати й дальші причини. Але „хто оправдується — цей оскаржується“. Наприклад, західньо-український комуністичний молодняк живе в тих-же умовах, але проте в політосвітньому відношенню стоїть значно вище від пересічного націоналіста. Знане є поміж нами явище, що при дискусійнім зударі комуністи зі засади „бють“ націоналістів своїм начитанням, політичною діялєктикою і оформленням політичного світогляду. А вжеж, остання правда завсігди по боці того у кого сильніщий кулак, — як висловився раз драстично один молодий націоналіст: „ми не маємо програми, ані тактики ані ідеольоґії, ані діялєктики, ми не маємо нічого, але помимо все, ви нас..“ Все це є дуже „ірраціональне і волеве“ але не вирішає справи річевої і необхідної політосвіти. Тимчасом стоїмо перед дійсністю, що на тисячі а то й десятки тисяч краєвого українського студенства на пальцях одної руки можна вичислити тих які володіють анґлійською, французькою чи італійською мовою. Трохи краще стоїть справа з німецьким, але уровень знання німецької мови не є в подавляючій більшости випадків доволі високий, щоби його можна практично використати хочби для читання величезної і богатої німецької політичної літератури. Джерела з якого наш молодняк черпає своє політичне знання це навіть не своя політична як радше польська щоденна преса, знана в цілім світі зі своєї лихої слави. Не знаючи чужих мов наша молодь сама відрізується від високо квалітативної европейської політичної літератури і тратить на цьому незвичайно богато, бо є там твори, які отвирають цілі світи, які вчать думати і бачити, які дають підстави для дійсного, глибокого політичного освічення.

Піднесення політосвітнього уровення наших мас і передовсім нашої молодої інтеліґенції є одною з підставових предпосилок правильного розвязання нашої визвольно-державної справи. Щож практично робити щоби позитивно розвязати це важливе питання? (Кінець буде).

Дописи.

Стрий. — Провокують. Дня 23. II. ц. р. около год. 9 вечером вертала спокійно з проби молодь с. Гірнього к. Стрия. Йшли собі тихо майже нічого не говорячи між собою, бо було зимно. Аж нагло на ту спокійну молодь напав з криком і лайкою, як шуліка на курчат, коменцант любінецької поліції ніби: „Цо то за сьпеви і кржикі“. (Хоч ніхто не співав ні кричав тільки він сам дерся! Мало цього. Ще всіх присутних позаписував на кару по 3 зл. кожнього. А треба знати, що цей україножер вічно в цей спосіб провокує спокійне українське населення, яке береться за культурну й освітню роботу. Та нічого це не поможе командантові поліції. Бо в Стрийщині ані в Гірнім нема ще, Богу дякувати, стану облоги, аби перед 9 год. в вечір ніхто й на двір не виходив. А ще що він пробує провокувати невинних людий на ніщо не здасться. Сподіємося, що навіть така провокація невідтягне свідомих громадян від праці.

Свій.

Пожертви для збігців зі Соловецьких Островів.

Осип Яхимович — Львів, збірка на „курсах Абітурієнтів і Абітурієнток„ при вул. Скарбківській 22 зол.

ЄВГЕН ОНАЦЬКИЙ

Рим, 18. лютого 1930.

З мойого римського щоденника.

„БУДЬТЕ ЯК ЛЬВИ, ЩО СМІЮТЬСЯ“...

Памятаєте, як казав колись Ніцше словами Заратустри: „Будьте сильні, будьте як льви, що сміються“.

Правду кажучи, львів, що сміються, мені ніколи не приходилося бачити, але Заратустровий образ мені подобається: він є рідко яскравий в усій своїй нереальности. Вміти сміятися... Вміти сміятися навіть серед великих небезпек, навіть під загрозливою навалою всіх соціяльних і життєвих проблєм, навіть в момент найбільшої невдачі, найбільш гіркого розчарування, — се є показчиком великої сили. Не дурно найбільш популярним гаслом в Америці, — сій країні культу піонерської відваги і витревалости, — що ви можете побачити його, в формі звичайної поради, в найбільш несподіваних місцях, — на мурах канцелярій, комерційних підприємств, банків, — є власне вираз: „Smile always“ — „Завжди всміхайтеся“, — не виказуйте своїх особистих почувань, переборюйте їх, опановуйте себе самого, — і коли опануєте себе самого, опануєте світ....

Анґлійці знали життєву вартість „селфконтролю“ — самоопанування, — викували собі маску байдужости і спокою при всяких обставинах, — і створили імперію, якою керували з двох маленьких острівців. Американці пішли ще далі, і на масці спокою написали посмішку вищої ввічливости.

Запитайте Італійця, як він мається, і почуєте безконечні оповідання про добрий чи злий стан його шлунку, про нічні кошмари, про ріжні ліки, що він їх вживає, і про їх ріжноманітні наслідки. Запитайте про те саме Москаля, і ви почуєте цілі лекції про стан його душі, про її незмірну чуйність і звязані з нею страждання, що на них нема вже жадного ліку. Запитайте про те саме Американця, і він вам ласкаво — вічливо зверне до вас же те саме питання і, не чекаючи відповіди, заговорить про стан біржі, про погоду, про ріжні політичні події. Для нього формула „як маєтеся“ є лише звичайною формулою привітання, якої було би нечемно не вжити, але на яку з вашого боку булоб ще більш нечемно відповідати, затримуючи нудними і довгими оповіданнями чужу увагу на своїй особі, з її, нікому нецікавими, фізичними чи психічними переживаннями.

„Будьте сильні, як льви, що сміються....“

Ті льви, що я їх бачив, находяться в римському зоольоґічному саду. В огорожі, в неволі... І тому, може бути, вони не сміються. Бо сміх є прикметою свободи, є зовнішня ознака звільнення душі від всякого зовнішного примусу, від всякого страху. Славний фільософ Берґсон, що присвятив психольоґії сміху, цілий цікавий трактат, зазначає також, що „найбільший ворог всякого сміху є взагалі всяке зворушення“,

Але великий фільозоф студіював сміх лише з точки погляду „комізму“, і тому забув, — чи власне не мав нагоди — згадати про той радісний сміх, що виникає власне в момент великого радісного зворушення. Не згадував він і про той спонтанний здоровий сміх, що носить характерну назву „безпричинного“ сміху. Ось хочеться сміятися, аби сміятися... Небо таке радісне, листя на деревах таке мило — зелене, очі чиїсь такі явно задиркуваті... Дивишся — і смієшся... Хто зна, чому власне смієшся... Може бути, і небо тут ні при чому, і листя і очі... От просто радість життя з тебе бє...

Але і в першому випадку (англьо-американського сельфконтролю) і в другому випадку (безпричинного сміху) ми стоїмо перед безсумнівними проявами психічної або просто фізіольоґічної сили. Перший сміх свідчить про великі осягнення цивілізації, про великий і довгий шлях на полі світової боротьби за національне і індивідуальне існування. Другий — про великі потенціяльні можливости молодої раси, повної фізичних сил, що вихоплюються в вибухах здорового безпричинного сміху.

У нас на Україні сельфконтролю ніколи не знали. І наші хуторянські інтеліґенти охоче запускалися в довгі розмови і про стан своїх шлунків, на зразок італійський, і про свої великі психичні переживання, на зразок московський. Але зате було стільки здорового спонтанічного сміху, — рідко хто так вмів *реготатися*, як наші молоді Українці. І хоча сей регіт в громадських місцях викликував лише знизування плечима представників „цивилізованого світу“, зате був ґарантією буйного фізичного розквіту нації.

Після революції у нас ставало сміху все менше і менше. Тепер його вже і зовсім не чути. Життя звелося до підлої примусової праці і до підлого примусового голодування. В такому життю нема місця для сміху. Колись грецькі боги сміялися „гомеричним сміхом“, що мабуть, дорівнював нашому давньому українському реготові. Але вони були боги не знали жадних колєктивізацій, виживлялися нектаром та амброзією. Добре травлення породжує сміх. Веселий здоровий сміх породжує апетит і добре травлення. А революції родять голод. І революції родять терор. І терор і голод вбивають сміх.

Один московський журнал надрукував такий уривок з листа з Большевії: „Сіро. Життя позбавлене всякої ріжноманітности; вимоги смакові, зорові, артистичні зведено до мінімуму. І гірше від усього: ми забули як треба сміятися. Якісь мускули на лиці заникли...“

Хтось сказав, що сміх — ніби сонце; всіх освічує, всіх зігріває, все живить і пестить. Над нашим краєвидом давно вже немає сонця, і коли історія подасть большевикам рахунок пороблених злочинів, то чільне місце займатиме провина: *„Вони забили сміх“*.

„Европа“ — велит німецької техніки.

М. С. — Розвиток людської культури є в першій мірі залежний від комунікації, цебто від переносу цівілізаційних і культурних дібр і здобутків людства з одної країни до другої. Про комунікацію взагалі ми ще маємо сяке-таке поняття, але то лише про комунікацію на суші і в повітрі. За те про морську комунікацію, яка в житті людства відіграла чи не найважнійшу ролю і чи не найбільше спричинилась до того культурного стану, в якому нині находиться світ, а зокрема й ми, в нас немає належної уяви. А варто цею справою блище завязатись.

Нинішня політика має основним терени своєї діяльности моря і океани. Політика на суші перестала відігравати рішаючу ролю. Центр тої політики перейшов з Европи на безмежні океани і за той центр нині воюють лише морські потуги, як Англія, Франція, Америка і Японія. До світової війни велику ролю в світовій політиці відігравала також Німеччина, але Версальський Мир відібрав їй ті можливости. Воєнна і торговельна німецька фльота перейшла в руки Антанти і нині вони можуть чванитись німецькими кораблями, як окрасою *своєї* фльоти.

Оце недавно, німецька корабельна лінія „Північно-німецький Льойд“ вибудувала новий корабель. Здавалось-би, що факт незамітний. В дійсности він має величезне значіння. В передвоєнних часах Німеччина стояла що до якости кораблів в торговельній фльоті світа на першому місці. Це застрашало всі інші морські потуги. Конкурент був занадто сильний і рухливий, щоб його собі легковажити. Розподіл праці був у них знаменитий. Одні корабельні лінії будували і удосконалювали кораблі для удержання пасажирської служби, а другі транспортови. Першу ролю грали німецькі корабельні товариства: „Північно-німецький Льойд“ і „Гапаґ“. Після війни Німці стратили все, що мали до страчення, але за те ніхто не зміг в них відібрати духа винахідчивости, пильности і витревалости. В рамах дозволених ріжними мировими договорами Німці зробили те, що лиш можна було зробити. Воєнну фльоту заборонено їм будувати за вимком малих кружляків. Вони будують малі кораблі, але такі, що вони є нині страховищем цілого світа. Противники в сотню разів сильніщі тремтять нині на згадку про ці малі морські страховища, якими є тих кілька малих німецьких воєнних кораблів. Звернемо увагу на інші ділянки, а саме на фльоту торговельну і пасажирські кораблі. Тут обмежень нема. Забрали в них все, що тільки могли. Німці в 1918 році опинились на останньому місці. Щож маємо нині? Німецькі корабельні компанії не дрімають. На протязі дуже короткого часу, бо лише 12 літ, німці стоять *знова на першому місці*. Корабельна лінія „Гапаґ“ будує транспортові кораблі, а „Північно німецький Льойд“ пасажирські. Загальна грошева скрута не дозволяє їм перевести в життя всі ці на перший погляд фантастичні заміри, але мимо того дещо з того вже переведено в життя. В другій половині місяця березня спущено на воду новий корабель „Північно-німецького Льойда“. Тамтого року цяж сама компанія, а з нею і цілий німецкий народ здобув „синю стяжку“ побідника найскоршого корабля на Атлантику. І здобув його від такого морського льва, як Англія, яка мала його лише завдяки тому, що дістала від Німців корабель „Мавретанію“.

В останньому часі компанія „Північно німецький Льойд“ збудувала три пасажирські кораблі-великани. Тими трома кораблями вона здобула своє перше місце в світі. Такі великани, як „Коломбус“, „Бремеа“, а тепер „Европа“ не можуть не звернути на себе уваги нашого громадянства, вже хочби з огляду на те, що до передвоєнного становища цеї компанії причинились немало також і Українці, переважно зі Західно-українських Земель, а саме тим, що масово еміґрували в заморські краї і весь цей рух йшов переважно через німецькі пристані Гамбурґ і Бремен. Щоб одначе не за далеко відходити від теми, треба в першу чергу познакомитись нам з найновіщим здобутком німецького духа, німецької техніки, а саме з кораблем „Европа“.

Розміри корабля: 285 метрів довгий, 31 мет. широкий. Має 3 якорі вагою по 15700 кґ, височиною на 5.5 мет. Ланцюги якорів довгі на 620 мет. вагою в 136 тис. кґ. Огнива ланцюга мають в промірі 100 мм. Корабель зачато будувати в 1926 р. В будові і прикрасі корабля брала участь безконечна скількість ріжних німецьких фірм, артистів, професорів ітд. Взагалі компанія подбала за це, щоб корабель був останнім словом кораблем техніки. А і сама компанія має вже чималий досвід в тому напрямку, бо не від нині вже займається тим ділом. Залога корабля—975 осіб. Бібліотека для пасажирів числить 2000 томів, розуміється книжки американських, німецьких, англійських і французьких авторів. Про українських нема що й говорити, бо Українців — море не знає. Корабель має свою друкарню і навіть видає щоденну ґазету, тіраж якої напевно перевищає тіраж першої ліпшої української ґазети. Вістки подаються радіотелеґрафічно, а головним редактором є капітан корабля Н. Янзен, старий морський вовк. Ґазета друкується на мові англійській і німецькій. Щодо получення зі світом в часі їзди, то корабель має для того 3 надавчі і 3 приймні стації, які можуть разом працювати. Це є рівнож найновіщий здобуток радіотехніки. На мінуту можна висилати 250 слів. На випадок непредвидженої катастрофи зроблено ще резервовий висилач. Обслуга апаратів — 6 урядовців. Кромі електричної централі, якої мабуть і наш Львів не має, є ще на всякий випадок акумулятори. Вмістимість корабля виносить около 50 тис. тон. Замітним є спосіб вбудови парових котлів. Вони поділені на 2 ґрупи і в разі катастрофи працюють незалежно від себе. Корабель порушується паровими турбінами, які рівнож так сконструовані, що в разі потреби можуть одна другу заступити. Всі ці відділи щільно позамикані і від себе відділені грубими стінами. Так само окреме місце має електрична централя. Обслуга машин — 30 інжинерів і маса механіків. Зужита пара переходить через конденсатори і вертає назад в кітли. Конденсатори зуживають що години 32 тис. тон води. Електрична стація мусить обслужити около 420 електричних моторів. Для провітрювання корабля потреба на годину 1,5 міл. метрів повітря, а для котлів треба 1,7 міл. метрів. Електрична проводка має в довжину около 1 міл. мет. Кухня на кораблі електрична. Є також теплі і холодні купелі, басейн для плавання, ріжні купелі для хорих ітд. Контролю всіх установок переводиться найновіщими контрольними апаратами, зцентралізованими в одній кімнаті. Прикази видається телеґраф чно або гучномовцями. Опалюється корабель нафтою. Для одної подорожі до Ню Йорку він потребує около 5000 тон. нафти, це є 660 цистерн або 10 повних тягарових потягів. З тією метою збудовано в пристані спеціяльні танки для засоблювання кораблів нафтою. Не бракує також кіна і фотографічного ателів, маленьких крамниць, будок з цвітами, навіть бару. Харчуватись можна або в ресторані, або в корабельній кухні. В першому випадку подорожний білет коштує на 25 дол. дешевше. Спортові прилади дбають рівнож за фізичне здоровля подорожних. Концерти і забави на порядку денному. Подорожні не мають права нудитися. Корабель має подвійне дно поділене на 14 камер. При затопленні декількох камер, корабель має ще змогу дальше держатись на воді. Ратункові човни збудовані так, що під воду не підуть і можуть змістити по 145 осіб. Вони мають також радіоапарати і приймні стації. Пожарної сторожі також не бракує. В гашенні пожежі є вишколена вся залога. Перед корабля *призначений для пакунків* і авт. Відносно до поживи, то тут не місце все списувати, але все йде в сотні тисяч кільоґрамів. Зі зовні корабель можна пізнати по написах, які в ночі освітлені, кожда буква 1200 жарівками. Рівнож і хоругви на 72 мет. високих маштах освітлюються рефлекторами. Цего для уяви буде досить.

Прохання з Холмщини.

З кругів молоді подають нам таке письмо:

Вельмиповажаємо Товариство! — Будьте милостиві, як Бог на небі милосердний єсть, офіруйте нам хоть яку маленьку бібліотечку для Освіти. Село наше бідное, живем в отдаленому закутку од Холма, заложили ми гурток молоді. Но не маєм ні книжок до читання ні ґазети, ні сцевічних штук. Німа за що купити. Огож Вас щиро просимо і до ніг Ваших падаем, поможіть нам, поверуйте нам яких цікавих книжок, скілько будете могли, будемо Вам дуже вдячні. Адреса: Ґеорґ Говів, село Ольшанка, ґм. Чайки почта Краснічин Любельський.

Подаємо письмо без ніяких змін. Хай воно говорить само за себе і хай на цей їх безпосередній поклик з далекої Холмщини озветься наша молодь, пересилаючи чито на адресу редакції „У. Г.“ чи просто на вище подану адресу українські книжки й часописи.

Лист з Чікаґо.

Величавий успіх Бандуриста п. Ємця в Америці.

Чікаґо, в березні 1930 р.

Під теперішню хвилю, перебуває в Сполучених Державах-Америки наш мистець-кобзар п. Василь Ємець. По тріюмфі й розголосі, який здобула собі українська капеля п. Кошиця на американському континенті, українська еміґрація в Америці це вже незнаний Американцям елемент. В американській пресі час від часу появляються дописи й замітки про Україну й її народ ріжних кореспондентів, які працюють в Европі. З окрема підчас побуту й праці, українських гостий з Европи на американському ґрунті, такі замітки про нас є частіші. Минулого року за побуту й концертового турне нашої співачки п-і, Сальомеї Крушельницької, п-і сен. О. Кисілевської, чи цего року підчас виступів танкових дружин нашого балетмайстра п. Авраменка, американська преса не вгавав писати про нас, наших мистців й наше народне мистецтво.

В листопаді 1929 року приїхав до нас з Парижа, цей один піонір українського мистецтва п. В. Ємець. По тріюмфі, який він здобув у Чехословаччині, Німеччині, Бельгії й Франції приїхав шановний п. Ємець й до Америки. Приїхав, щоби заїнати американських Українців з нашим історичним інструментом *бандурою*, та познайомити й американський світ, що й ми маємо своє народне мистецтво й культуру, чого доказом є якраз кобза-бандура. Про кобзу-бандуру в Америці мало хто знав. З Українців мало хто чув її голос а з Американців то хиба музичні діячі знали про її істнування.

Пан Ємець дав свій перший концерт на американській землі в Чікаґо дня 2. лютого в Сивік-Театрі у величавім будинку чікаґовської опери, яку збудовано минулого літа коштом 30 міліонів долярів. Простору салю заповнили Українці, Литовці, Білорусини й Американці по береги. На концерт прибули й репортери американської преси. Наш артист-кобзар грав поверх 2. години з малими перестанками, самі українські пісні й думи. Народ був страшно захоплений нашим інструментом, виявляючи свій ентузиязм гримкими оплесками. Пісню „Журавлі“ й „Козак Шарівка“ мусів п. Ємець повторити. Одним словом п. Ємець мав дня 2. лютого величавий успіх а з ним й наше народне мистецтво.

Про концерт принесли свої замітки американські часописі такі як: Чікаґо Дейли Трибюн, Чікаґо Дейли Нюс, Геральд-Ексаминер, Івнінґ Пост й Мюзикал Лідер. Американці як видно з їх уваг були несподівано заскочені новим інструментом. Івнінґ Пост пише цілу свою замітку під назвою „Новий Інструмент“. Прирівнюю вона нашу бандуру до ґітари, німецької цитри, й до інших інструментів а в кінці каже „Це ані одно ані друге чи третє, це український народний інструмент кобза-бандура“. Кореспондент Чікаґо Трибюн, яке має оден міліон читачів пише знова, що його здивувала численна авдиторія на концерті. Ми думали каже він що про бандуру ніхто в Чікаґо не знає — видно що ми помилялися, бо цей натовп людий на концерті мусів щось вже про кобзу-бандуру знати. Найбільший музичний журнал в Чікаґо „Мюзикал Лідер“ розбирає знова концерт з музичної точки погляду, та приходить до заключення що п. Ємець знаменитий віртуоз на свойому інструменті — яким всеціло володіє, та вміє з него видобути то що хоче.

З Чікаґо виїде п. Ємець в дальшу подорож по наших кольоніях Америки а оскільки часу стане загостить й до Канади. Літом верне знова до Франції з тим наміром що в 1931 році відвідає Еспанію та дасть там ряд концертів.

Слід ще згадати що з п. Ємця не лише добрий мистець-кобзар але й пропаґатор українського імени. Своїм коштом він видав памятні програми свого концерту в Чікаґо де побіч історії бандури як інструменту є ще численні фотографії з життя кобзарів й історії України в англійській мові. От таких Українців більше — подай нам Господи!

Інж. Степан Куропась.

Лист з Женеви.

(Від власного кореспондента „У. Г.“)

Женева, в марті 1930.

Коли говориться про Лігу Націй, то широкі кола читачів мають на увазі переважно загальні зібрання Ліґи або сесії Ради Ліґи. Як відомо, Загальні Зібрання Ліґи відбуваються лише один раз на рік в осені, а Рада Ліґи збирається щороку 4 — 5 разів в міру потреби. Тимчасом секретаріят Ліґи Націй працює постійно та підготовляє ріжні матеріяли і взагалі дбає про працю Ліґи, складаючи певний плян тої праці.

З цею метою існує при секретаріяті Ліґи, цілий ряд комісій: політична, фінансова, економічна, транзитова, мандатова, меншостева, гігієнічна, розброєння, соціяльна (опіюм та інші наркотики, як теж торг жінками та дітьми), правнича, інтелектуального співробітництва та інформаційна. Ці секції підготовляють та організують ріжні наради чи конференції, що їх скликує секретаріят Ліґи для розгляду тих чи інших справ. Крім того секретаріят має також цілий ряд відділів для належного налагодження своєї внутрішної праці.

В попередньому листі ми згадували про працю конференції в справі митного замирення, яку скликано за допомогою економічної комісії при Лізі Націй. А оце вже більш тижня працює в Женеві дві ріжні та належні зміни тих пунктів устрою Ліґи Націй, що до певної міри суперечать відомому парижському пактові про загальне замирення, яка його звичайно називають пактом Бріяна Кельоґа. Далі на протязі місяця березня зачне свою працю комісія гігієнічна у справі поліпшення санітарного становища на Далекому Сході (Китай), транзитова комісія, що має розглянути питання про сполучення поміж Польщею і Литвою, комісія безпеки та арбітражу, а також перша конференція в справі провірки та змін міжнародного права (між іншими розглядатиметься питання про правні конфлікти поміж націями). Ця остання конференція відбудеться у Гаазі, бо там перебуває постійна міжнародня Судова Палата.

ОЛЕСЬ БАБІЙ.

РАДІСТЬ І ГОРЕ.

Прийшов я на світ кілька століть за пізно. Мені треба було вродитись в добі мандрівок народів, бо я надівсе в житті люблю мандрівки й волокитство.

І цього року, мандруючи по галицьким Поділлю, в одному селі Н... заночував я в домі давнього свого доброго приятеля з часів війни, вчителя Миколи К.

Вибравшись вранці на прогулку за село, побачив я біля старенької розбитої ґранатами і спаленої церкви, на узгірю, могилу з хрестом, заквітчаним вінками й цвітами.

— Що це за могила? — спитав я вчителя.

— Це могила сотника українських військ Данила М... О, це дуже цікава й трагічна історія з цим сотником. Село й досі згадує його: він провадив через наше село останній відділ українських військ; від тоді ми не бачили рідних прапорів. Ми посідали на лавочку біля могили, а мій приятель почав оповідати:

„Ти знаєш друже, що й сьогодні ще на галицькій Україні трапляються патріярхальні священичі родини, яких життя так зливається зі життям сел, як зливаються часом два потоки, що пливуть із двох ріжних джерел: один з гір, а другий з низин. Така була й родина священика Пастущука, якого дім ось бачиш за церквою в садку. Він недавно помер у чужинецькій тюрмі чи таборі, але жінка його і дочка живуть і ще ось у цьому домі. Цей священик був справжнім душпастирем, серцем і душею села. Одинока його донечка Іренка виростала серед селянських дітей; в селі не було одної хати, в якій молода попадянка не гостювала-б хоч раз у тиждень, а жадні присмаки в священичій кухні не смакували панні Ірені так, як селянські вареники, каша та огірки, якими бідні бабусі частували свою улюблену Ірцю.

Найвірнішим приятелем попадянки змалечку був славний шибайголова і вітрогон, дяків син Данило, ось сей самий, що спочиває в цій могилі.

Поглянь у низ: ліворуч від попівського садку стоїть низенька дяківська хатина, в якій родився і виріс Данило.

Скільки раз ось в тому садку Ірена оповідала мені, як то в дитинстві вона з Данилком лазила по драбині на ту високу черешню, з якої тепер зривають овочі чужі хлопчиська; скільки раз вона пригадувала, як то збиточний Данилко скинувши на землю драбину, сховався за пліт, а вона плачем і криком мусіла закликати з дому стару матусю, щоб вона приставила драбину.

Раз зімою Данило возив Іренку на саночках, а коли вона дуже змерзла, то харцизяка Данилко дав їй таку пораду: „Іренко, приклади язик до залізної штабки на сапчатах, то тобі буде тепліще“.

Іренка послухала, а потім довелось їй силою відривати язика від санчат; шкурочка з язика залишилась на залізі.

Скільки збитків хлопських, грубих і злобних діяв Данилко Ірениці, то всеж вона любила його найбільше зі всіх селянських дітей, любила його далеко більше, як мене, хоч я був сином учителя, її кревним, а Данило чужою, селянською дитиною.

Згодом вони розійшлись: Вона в школу в одно місто, він в друге. Стрічались раз до року на вакації. Віддалились душею, як дві каплі роси, що спадають з одного листка дерева, кожна в інший бік.

Прийшла воєнна хуртовина і занесла Данила десь у чужину, але через рік загостив він до села, як старшина австрійської артилерії. Іренка не пізнала його.

— Невже-ж це ти колись лазив зі мною по черешнях?

— Так, я! А ось у тому ставку ми часто купались обидвоє. Чи тямите, як я ховав ваше убрання в кущах, а ви мусили без сорочки бігти до дому? —

Вона засоромилась.

— Не згадуйте про те; тепер ми не діти... — Ходім на прогулку в ліс! — Пішли.

— Ось тут колись застала нас буря. Ви були такі маленькі, боязкі; — ви скрились зі мною ось під цю скелю... ми посідали — ви пригорнулись до мене близько, близенько... ось так, ось так.. ви боялись грому і ви засунули тоді в моїх діточих обіймах... а тепер ми не діти, а тепер не має бурі ні грому, але мені так хочеться пригорнути вас як колись... так... ніжно, ніжно...

Посідали під скелею над рікою, згадали діточі часи і вона опинилась в його дужих вояцьких обіймах... Тоді, тоді, як ми були дітьми... хтоб був сподівався, що ось тут буде місце наших любовних стріч?

Прийшла ще одна відпустка, друга, а на третю Іренка з Данилком помінялись перстенями.

Як радувався дяк із дячихою! Як голосно, грімко й сердечно співав тої неділі старий дяк Службу Божу! Люди не пізнавали, що це той самий хриплий дячок, який звичайно співав так поганенько, що трудно було розріжнити чи то людина співає, чи недорізаний баран реве, чи голодна собачка до місяця виє...

— І хто-би сподівався, що наш Данило буде мати таку наречену? Ладна вона, як образок! —

В сьогодняшному листі ми хочемо подати нашим читачам деякі відомости про працю комітету експертів в справі узгіднення пакту Бріяна-Кельоґа і статутом Ліґи Націй. До складу цього комітету входять такі особи: голова комітету Шайола (Італія), Льорд Сесіль (Великобританія), Фон-Бюлов (Німеччина), Кот (Франція), Інден (Швеція) та правники експерти-японський, польський, китайський, еспанський, румунський і перуанський.

Справа в тому, що паризький мировий пакт, або пакт Бріяна-Кельоґа значно розходиться і навіть суперечить женевському пактові, чи краще сказати певним пунктам Статута Ліґи Націй. *Паризький пакт* осуджує війну лише в засаді, морально, але не передбачає ніяких конкретних способів чи засобів, якіб мали не допустити до збройних зударів на випадок, коли ті чи інші нації не були в стані досягти певного порозуміння шляхом мирних переговорів. *Женевський пакт* хоч і осуджує війну взагалі та не дозволяє членам Ліґи Націй уживати збройної сили для полагодження взаїмних спорів, — передбачає можливість вибуху збройних зударів. І так 15 пункт Статута Ліґи Націй виразно зазначує, що таксвані оборонні війни являються леґальними. Мало того. Пункт 16 передбачає, що Ліґа Націй має право а навіть обовязок ужити ріжних заходів супроти тих, що розпочали воєнну акцію, без попередних заходів досягти згоди мирними шляхами, або коли вони не пристануть на запропоновані їм умови з боку Ради Ліґи Націй чи Міжнародного Суду, або коли вони відмовляться від порозуміння шляхом арбітражу.

Це основне розходження поміж обидвома пактами ускладнюється щей тим, що не усі держави, які підписали пакт Бріяна-Кельоґа, належать до Ліґи (наприклад: Зєдинені Держ. півн. Америки, СССР, Туреччина, Мексико та Афґаністан), а натомість чимало держав членів Ліґи з ріжних причин не приєдналися до паризького мирового пакту. Останній пленум Ліґи Націй ствердив, що ця суперечність поміж обома пактами може спричинитись в будуччині до дуже небажаних несподіванок. Тому, саме й було ухвалено скликати комітет правників експертів, дорочивши йому виробити проєкт погодження пакту Бріяна-Кельоґа зі статутом Ліґи Націй.

Комітет експертів протягом майже двотижневої праці своє завдання виконав і виробив відповідний проєкт зміни статута Ліґи. На жаль ми позбавлені можливости подати його нашим читачам, бо цей проєкт піде ще на розгляд Ради Ліґи та затвердження чергового пленума Ліґи Націй, а тому представники преси до того часу зобовязані утримуватися від публичного оголошення ухваленого комітетом проєкту. Всеж ми маємо право познайомити читачів з головними рисами в загальних рисах.

Ухвалено, що члени Ліґи Націй „в ніякому разі не можуть уживати збройної сили" в спорах поміж собою, а навпаки зобовязуються полагоджувати спори усіми можливими мирними способами. Колиж самі сторони не булиб в стані дійти до згоди шляхом безпосередних мирних переговорів, то спори ці має вирішити Рада Ліґи, або Міжнародний Суд, або Арбітражний Трибунал. Цікаво, що питання про обовязковість рішень цих ріжних інстанцій так і не вдалося вирішити зовсім виразно, бо поміж експертами не було однодушности в цій справі. Так само не зовсім виразно вирішено питання, чи постанови Ради Ліґи мають бути одноголосними, щоб вони мали обовязуючий характер, чи вистарчає для цього навіть більшість голосів Ради (голоси заінтересованих сторін не рахуються).

Взагалі ухвалений експертами проєкт змін Статута Ліґи Націй не цілком усуває суперечности поміж пактами — паризьким та женевським. Так само не зовсім зясоване відношення поміж рішеннями Ради Ліґи та ухвалами Міжнародного Суду, бо в склад останнього входять такі держави, які не є членами Ліґи Націй.

Слід на прикінці підкреслити, що в колах Ліґи панує атмосфера надмірного пацифізму. Усюди лише й чути про мир та змагання усякою ціною добитися усунення небезпеки нових збройних зударів. Навіть в колах журналістів переважає ця ілюзія загального замирення, не зважаючи на те, що журналісти досить тверезо і критично ставляться до всяких спроб, скерованих в напрямі забезпечення сталого мира в цілому світі. До певної міри пояснюється це тим, що не лише дипльомати, але також журналісти, опинившися в Женеві, забувають про справжню сувору дійсність, а натомість підпадають пануючим тут пацифістичним впливам, та чарам тої краси природи, якою так богата, ця справді вже століттями замирена країна нашої планети. — *А. Д.*

ЛИСТИ З ВОЛИНІ.

Самореклями.

(Від нашого волинського кореспондента)

Рівне, в лютому 1930 р.

II.

Уенерівсько-польонофільські ліквідатори самостійницького українського освітньо-кооперативного життя на Волині потерпіли у своїй роботі фіяско.

Утворені ними товариства на протязі трьох років (про які я згадував в попереднім листі з Волині) свідомого громадянства не притягнули і розвязаних установ (розвязання спричинені главарями теперішніх „інституцій") не замінили.

З них-би користає купка людей (здебільша *еміґрантів з-під стягу У.Н.Р.*), яких авторітет, яко „начальників департаментів" тотожний з авторітетом „ісправників" — словом „бувших людей".

Розуміють це угодові главарі, але відступати вже годі, треба далі вдавати побідника і справдити надії Петрів і Генрихів.

Звідси потреба реклями, потреба крику про свої успіхи і то не тільки у своїй ґазеті — „Українській Ниві" (бо ціна такій реклямі — відома навіть урядовим опікунам) а по можності і в галицькій незалежницькій пресі, що не має змоги роздивитися в карколомних штучках „провансальських" політиків.

Поява такої статті чи допису, який поміщується, повторюю, з неосвідомлености галицьких редакторів волинськими справами, дає угодовій уенерівщині можність з зарозумілим видом доводити свою „ідейність" і в ще ганебніщий спосіб провокувати українську справу.

На один такий допис в місячнику „Боян" за січень 30-року я і хочу звернути увагу читачів. Дописувач з Рівного на Волині — якийсь „Рівенський" старається (надаремно!) підняти повагу „*Літературно-Мистецького Товариства ім. Лесі Українки*", що зістало завязане в 1927 р. і яке привело до... *розвязання повітової „Просвіти" з понад-соткою філій в повіті!*

Не дивуюся, що той допис уміщено, бо по-перше це допис, а по-друге дописувач створив дуже вмілу декорацію щоб не взяти те товариство за українське, а як пристановище всяких — фільських думок і „словянського збратання" зі шкодою для Українців — це здається деякому зрозуміло). Щей про „*Співацький Союз*" згадано! Словом робота артистична!

Але попробую кинути трохи світла на той зовсім темний для Волині допис. Не хочу сперечатися з автором того допису про те, що усе музичне життя в Рівному згуртоване при „Літер.—Мистецьк. Т-ві", бо жадного музичного життя Рівне, на жаль, не проявляє. А що дописувач цю... *пасивну ініціятиву* приписує „Т-ву", потіха для громадянства, а і для Т-ва мабуть не велика і не знаю чи будуть мудрі главарі цього „музичного" Товариства вдячні дописувачеві за його щирість.

Товариство, що проіснувало 3 роки і яке має на меті проявити своє життя на музичному полі, мусить хіба похвалитися більшими здобутками ніж два хорових „виступи", за-кулісовий виступ хору, яко музичний супровід фільми „Тарас Шевченко" (що випав фатально) і співання українських колядок при посвяченні соймикового будинку на томуж подвірю (також виступ!)...

Оце усе з „музичного" життя, коли додати кілька хорових точок (не хочу писати дві) на Шевченківському Святі 29 року, що пройшло нижче усякої критики!

Байку дописувача про те, що „головно в послідніх часах праця пішла живіщим темпом, так, що при Т-ві існує хор зложений із 30 осіб" годиться виправити в той спосіб що той славний хор існує з першого дня від заложення Т-ва і праця як ішла „живим темпом", так і йде і є надія буде іти до останнього дня Т-ва.

Чи може хотів тим автор допису сказати, що диріґент мусить тепер живіще бігати, щоб зібрати співаків, які не хочуть ходити на співанки? Як що так розуміти „живе темпо" розвитку Товариства, то це правда! Проти тези дописувача — мовляв — „хор має добрі голоси і відбуває сталі співанки" рішуче не протестую, бо я не фахівець в цьому відношенню. А що спів, як і інше мистецтво потребує вправи, то, думаю, співаки(чки) під пятьдесятку завжди найбільш цінаться, а під цим оглядом хор дійсно веде перед. Зрештою це діло музичних рецензентів (хоч, що-правда добродій „Рівенський" до таких не має права належати).

Що — співанки сталі — хтож перечитиме? Збиратися що — три місяці раз і вже певна сталість є — безумовно!

Про зорганізований 4-х місячний хоровий-театральний-малярський курс, що триватиме від 1. XII. 29 р. по 1. IV. 30 р. можна довідатися в канцелярії Т-ва „Просвіта" у Львові, яка розпоряджає надісланими проспектами.

Курс цей з огляду на прелеґентів: проф. Зінченко, проф. Цехмейструк, проф. Литвиненко, проф. Грох-Грохольський, проф. Кальмуцький і Ковпаненко (чому без титулу) — користується великою популярністю (між співаками хору тогож Т-ва) і має аж 15 слухачів (не 30 як тішив себе надією д. Рівенський).

Що-до професорів, то їх хай читач серіозно за таких не бере і ніде по словниках чи енциклопедіях не шукає, бо це просто учителі „повшехних" шкіл іменя Сенкевіча чи крульовей Ядвіґі, що вважають за честь професорському званню зараховувати і себе до нього. Знають, що пішов колись Хлєстаков за ревізора, чом же вище вимінені не підуть за професорів?! — Чому добродій Ковпаненко без титулу (а такий у нього є і досить поважний) — це поки таємниця. Гадаю предмет викладу за негідний на його титул! Як дочекаємося на пізніще викладів того добродія з обсягу індійської мітольоґії, китайської лінґвістики або міжнародного права, ну тоді вже можна і з титулом!

Прикро, що д. Рівенський не подав у дописі успіхів згаданого Т-ва на мистецькому полі взагалі. Хіба може думав десь у спеціяльному журналі.

А шкода! Вони є!

Цікавий турист, що опиниться у Львові в тов. „Просвіта" обовязково запитає, що то за бюст на шафі, на який так впливають атмосферичні зміни і він лупиться.

Тоді і виявляться досягнення Т-ва на полі скульптури, як ділянки мистецтва, бо бюст той дарунок „Мистецького Т-ва". Хочете ще, правда, знати чий то бюст? Я не відповім, але кажуть і написано: Шевченка. Мусимо вірити!

Залишивсяб нам ще огляд літературної діяльности „*Літературно*-Мистецького Т-ва" на другу статтю, але що такої діяльности нема (чому? — це таємниця главарів) кінчимо зараз. Крім двох відчитів Дм. Донцова (sic!) Товариство абсолютно нічого не зробило. Тай зачувати, що і Дм. Донцова більше „не намєрено" просити. Не подобається? Бібліотека?.. Нащо! Щоб Лесі Українки твори (Т-во ім. Лесі Українки!) читали і вчилися погорджувати і не приймати

ані слави, ані хліба?! Що ви?! Цеж булоб крайній шовінізм! Значить: Хай хто інший „Оргії" читає, главарів „Т-ва" і „Де згода в семействі" проспівана в унісон з „дзялачамі народовимі задоволить.

Ще щось про „діяльність" Товариства? Хиба згадати карту Волині завезену на Виставку до Познаня і коло десяти вистав (більшість — коли не усі — з дефіцитами), на яких буває коло 30 осіб, включаючи сюди і „мейсцових пшияцєлі украінцуф".

Оце все! За три роки!

А виправдати своє існування треба! — Тож потішають себе, що „вже праця іде живіщим темпом", що вже „налагоджується звязок з громадянством".

Даремні надії!

„Околпачіваніє мужіка" кінчилося а щоби зробити з Волиняків поголовно запроданців ще оті „Товариства" — Слава Богу! - недорослі! Тому і хирявітиме ваша „порядна установа" як хирявіла досі. А квітанція йому за три роки ось яка: *Вас не підтримує свідоме українське громадянство*! На виздоровлюючому тілі паразіт довго не втримається. Електризований з гори труп в останнє дриґає ногами. До воскресення не прийде!

Ервин.

Всячина.

В тунелю Голлонда в Ню-Йорку заложено радіофотографічний апарат, що числить переїзджаючі авта й докладно записує їх кількість.

В Берліні вдалося проф. Берковічові по 14-літній праці знайти спосіб добувати цукор з дерева. Винахідник виявив свій секрет прусському міністерству рільництва, яке наказало спеціялістам ще раз провірити справу. Провірка підтвердила винахід і міністерство видало патент проф. Берковичеві. Добутий з дерева цукор нічим не ріжниться від бурякового цукру а ціна його така низька, що він буде мабуть грізним конкурентом дотеперішнього способу виробу цукрових продуктів.

В загальному шпиталі в Мадриті переведено проби засипляти хворих або знечулювати призначені до операції місця алькоголем. (Досі засиплювано людей в тих випадках хльороформом та етером). Алькоголь впущено в жили хворих і він ділав ще успісніше як хльороформ чи етер. При томуж — кажуть ті лікарі — він менше шкодить орґанізмові, як всі досі уживані середники.

Директор досвідної стації на вулькані Етна на Сицилії, проф. Ґето Понті, що веде одиноку на світі катедру вулькапольоґії на університеті в Катанії, проголосив недавно смілий плян зужиткування безмірних запасів тепла, що в виді пари та горячих ґазів добуваються з головного та з вічних кратерів цього вулькану. По словам Бонті, цього тепла вистaлоби, щоби огріти цілу Сицилію, всі котли та машини по фабриках і на залізниці. Свій плян переводить проф. Понті в мінятурних рямках наразі в своїй обсерваторії. У ній за тиждень-два буде готове центральне огрівання, що черпатиме усе тепло з одної шпари на збочі Етни. Італійські промислові та технічні круги зацікавилися дуже проєктом проф. Понті і вся італійська преса обговорює його можливости та консеквенції.

ЗІ СПОРТУ.

Лещетарські змагання У.С.К. „Сянова Чайка".

На закінчення 20-літнього ювілею УСК. „Сянова Чайка" відбулися в Перемишлі на Знесінню лещетарські змагання. Перші того рода в Перемишлі. Зима цего року була дуже вбога на сніг, та в кождому разі терен був досить засніжений. Змаги відбулися в суботу, дня 22. лютня, ц. р. Старт почався при фортечній брамі на Знесінню, мета була при „трьох хрестах". — Точно о третій годині пополудні почали, судді випускати змагунів. Віяв холодний вітер. Що мінути виходив один змагун зі старту. В кождого горіли очі, раділо усмішкою лице. Цеж перші лещетарські змагання в Перемишлі! шибувало їм в думках.

Змагунів стануло 13. Всі — учні тутешньої ґімназії.

При меті роєм стояла публика: молодь. Вихром зїзджали змагуни до мети, де лопотіли два жовто-блакитні прапори.

Осяги: *біг 6 km.* 1.) Мартинович О. VII. — 39 мін. 35 сек. 2.) Мелешко М. VI. кл. 40 мін. 44 сек. 3.) Малиновський М. VII. кл. 41 мін. 34·2 сек. 4.) Дмитришин, 5.) Опока, 6.) Бабіяк, 7.) Ковальський, 8.) Семчишин, 9.) Подлуський, 10.) Ґібалевич. *Біг на 8 km.*: 1.) Коломиєць Р. VIII. кл. 43 мін. 38·5 сек. 2.) Обергарт, 3.) Павліш.

Змагання були взірцево влаштовані. — Зі змагунів на перше місце вибився Р. Коломиєць, що в лещетарстві дає гарну запоруку на майбутнє. Тому здобув він собі загальне признання.

Суддювали: проф. Любович, Ганчук Романець і Стахів.

Лещетарство в Перемишлі ще в пеленках. Та при безупинній праці можна осягнути гарні осяги тим більше, що тут добрий терен та молодь рветься до цього спорту. — Учасник.

— Або він не ладний? Хлопець як золото! І не пізнати, що хлопський син.

— Ох, яке то щастя мати за невістку дочку пан-отця. Всі мої сусідки Іваниха, Петриха аж занедужали зі заздрости!

— Деякі священники та їх дочки намовляють Іренку, щоби вона не йшла за Данилка, мовляв це хлоп, а хлопа масти медом, то він дьохтем пахне! —

— Та я і не такий то простий хлоп!: Мій тато був дяком і я служу Богові своїм голосом, всеж дяк то також трохи духовна особа.

Коби скоро скінчилася війна, то справимо таке весілля, якого село не бачило! — А купи мені старий нові чоботи, щоби я перед панами на весіллю прищіпками не світила!

Що ночі снилося старій дячисі гучне весілля в попівськім домі, молода Іренка, що стоїть перед престолом у церкві з її Данилком, а старенький отець декан зі сусіднього села накладає їм на голови шлюбні вінки...

— Ах, коби скоро війна скінчилася! — І доки той цісар буде воювати? Бодай він сконати не міг!

Перший раз стара дячиха закляла старому цісареві, якого колись любила як тата, і його образ тримала на стіні. Поглянула тепер на портрет цісаря, ще й рукою погрозила.

— Забрав сина тай не пускає до дому! А Іренка аж вяне із туги за ним! Щоб тобі добра не було старий бородачу!

Скінчилась війна.

— Аж тепер Данилко поверне до дому: Аж тепер справимо весілля й погуляєм собі по попівських покоях воскованих: — Так говорили собі старі що дня, а вранці дячиха одягала на голову нову хустку й бігла до Іренки.

— Слава Ісусу! Що читаєте панно?

— Лист від Данила.

— Ну, що пише мій синочок? Скоро поверне до нас? Тож війна скінчилась, цісаря прогнали з Відня.

— Одна війна скінчилась, друга почалась: Данилко просто з італійського фронту поїхав битись за Україну!

— За Україну? Та можеб людські діти якось ту Україну без мого сина оборонили? А його щоби хоч пустили до дому оженитися... а то ще убють... не дай Бог! Куля не питає чи вчений чи не вчений.

— Не бійтеся. Я молюся що вечора за його щасливий поворот.

— Моліться панно! Ваше серце чисте, невинне, як в голуба! Бог вислухає вас більше як мене!

* * *

І в селі о. Пастущука посіяно те зілля, і над стадом його вірних, над курними стріхами загомоніли пісні ворожих полків побідних. Терпів народ як Христос. Терпіла й Ірена.

Одного дня до її дому зайшли пяні чужинецькі офіцери. Залицялись, подивляли її красу, глузували з неї що вона жде на поворот українського старшини Данила:

— Не ждіть! Він не поверне! Наші геройські війська загнали ваші банди аж над Дніпро! Він може вбитий! Хіба ми не кращі, як він!? —

Один пяний поручник зловив її за руку, хотів обняти, поцілувати.

Вона вирвалась, вдарила поручника в лице і вийшла з кімнати. Пяний офіцер хотів кинутись на неї зі шаблюкою, але товариші здержали його. Ненавиділа ворогів, як скажених собак.

Другого дня сотня зневаженого поручника ограбила дім о. Пастущука, забрала всі дорогоцінности, Іренки убрання приготоване на весілля.

— Нехай граблять! Верне Данило, помстимося! А він кохатиме мене і без тих ограблених скарбів! Поведе мене перед престол і в ось цій старій сукні і ми будем щасливі, — потішала себе Ірена.

— Тепер і сонце не так ясно світить і пташки сумніще співають і вітри й ріки журливіще шумлять, як тоді, коли рідне військо машерувало рідним селом із піснями... а між ними наш, мій Данило! —

І що вечора Іренка виймала зі шухлядки схований портрет Данила в одностроню старшини української артилерії і ніжно, ніжно цілувала його.

— Коли, коли повернеш зі стрільцями і визволиш нас із неволі нових Єгиптян?

Ховала портрет, клалась на спочинок і цілу ніч не спала, наслухуючи, чи українські гармати бють далі, чи блище... Бо в останніх днях якісь веселі вісти линуть зі Сходу, як метелики на весну... бо чомусь між ворожим військом блукає трівога як чорне марево... бо чомусь ворожі пісні мовкнуть... глухнуть... жалібну нуту прибірають...

(Продовження буде).

Що чувати в світі?

Большевики. Останні відомости з Москви приносять знаменне розпорядження комісаріяту земельних справ СССР., на підставі якого рішучо *забороняється аж до нових зборів урожаю, себто до кінця осені нищити чи втягати до колективів кулацькі господарства.* Одночасно, згадане розпорядження *забороняє конфіскувати чи забирати насіння для сівби у приватних власників-селян.* Навпаки, комісаріят земельних справ СССР. видати має наказ про наділення тих приватних власників селян яким відобрано насіння, насінням та машинами з державних складів. Таке зарядження означає цілковиту поражку московсько большевицького уряду у внутрішній політиці СССР, а з окрема в земельній політиці. Наші твердження про те, що большевицький уряд найшовся в хвості подій, що селянство накинуло і примусило большевицький Кремль слухати своїх твердих законів — показуються в повні оправданим. Сьогодня, уся европейська преса однозгідно голосить, що большевики щойно на передодні весняної засівної кампанії зрозуміли, що їм грозить марево голоду. Селянство пізнало слабе місце большевиків, побачило, може й перший раз, наглядно свою силу і неміч та слабість большевиків. Треба ждати, що затягнувши смертельну петлю на шию большевизму, — селянство, а з окрема українське селянство не звільнить натиску, а навпаки задусить до решти оту дикунсько-азійську, московську потвору.

Німеччина. Дорога німецької внутрішної політики останніх часів веде через цілий ряд дуже небезпечних місць. Німецькому державному возові грозять все нові й нові несподіванки і можливости перекинутись. Не диво проте, коли навіть такі державні мужі як предсідник німецького державного банку Др. Шахт зголосив своє уступлення і покинув свій уряд чи інакшими словами зіскочив з воза не маючи довіря до його теперішного керманича — соціялістичного уряду Міллєра. Не треба забувати, що іменно Др Шахт був тою людиною в Німеччині, що в 1923 році вивів німецьку фінансову політику на чисту воду, довів до стабілізації, доведеної до повної руїни, німецької валюти і, що може найважніще, придбав для Німеччини цілий ряд богатоміліонових позичок, передовсім в Америці. Уступлення Др. Шахта не наступило з міркувань чисто економічної чи фінансової натури, бо теперішне фінансове та економічне положення Німеччини куди краще ніж воно було тоді коли Др. Шахт сідав на стілець президента німецького державного банку. Наступило воно з причин суто політичних. Др. Шахт не хоче замикати собі дороги до політичної діяльности в майбутньому. Злі язики твердять навіть, що він ладиться заняти в спадщині по Гінденбурґові уряд президента держави, другі кажуть що він націлюється обняти в майбутньому націоналістичному уряді портфель міністра закордонних справ. Так чи інакше, але факт, що визначні державні мужі уважають, що співучасть в політичних махінаціях теперішнього уряду Міллєра, моглаб вийти зі шкодою для їхнього політичного капіталу, є дуже знаменний і богатомовний. Не має теж сумніву, що Др. Шахт уступаючи тепер від безпосередньої участи в керованню державними справами не попращався з тим на завсігди. Є теж дані думати, що про Др. Шахта доведеться, може й дуже швидко нам знова почути. — Усі проєкти законів, що випливають з пляну Юнґа ухвалені німецьким парляментом в третому читанню, принято Державною Радою 42-ома голосами, проти 5. Ліквідаційну польсько-німецьку умову принято 35-ома голосами, проти 20.

Еспанія. Останні події в Еспанії доказують, що не лише еспанська диктатура була хора на бездейність, але що на цю недугу хоріє уся Еспанія. Після уступлення диктатора Прімо де Рівери утворилося порожне місце на якому час від часу відбуваються змагання поміж „ідеєю“ монархії та „ідеєю“ републики. Змагання ці мають характер галабурд, бо ні одні ні другі не знають чого вони хочуть. Ні одна ні друга „ідея“ не має до кінця відданих собі приклонників, так само як не мав їх „диктатор“ Прімо де Рівера. І так як ті сотні тисяч членів зорґанізованої „диктатором“ на взір фашистівських орґанізацій „Патріотичної Унії“, не стали в оборону свойого диктатора коли він найшовся в тяжкому положенню, так теж ані за монархію ані за републику не думає ніхто в Еспанії наставляти своїх грудей. У людей є свідомість, що щось треба робити, але що саме того ніхто добре не знає, — ані король, ані републиканська опозиція. Одинокою силою опозиції є те, що вона вдержувана силою в певного рода кліщах на протязі 6 літ диктаторства Прімо де Рівери, тепер виявляє з природи річи більшу рухливість, але рух цей є рухом сліпим, бо йому брак світла правдивої ідеї.

Індії. Як вже відомо Ґанді вислав віцекоролеві ультімат, а віцекороль відписав Ґандійому короткого листа. Можна було думати, що після цього наступить, що найменше проголошення отвертої війни проти анґлійського панування в Індіях з боку Ґандійого, а намагання щонаймеше арештувати Ґандійого з боку Анґлійців. Тим часом не наступило ні одно ні друге. Це однак не значить, що в Індіях принилася боротьба проти анґлійського панування. Навпаки вона, щойно на добре розгоряється, лише способи цеї боротьби для нас незрозумілі, бо випливають вони зі зовсім відмінною від нашого способу думання. Отож супроти відмови короля виконати домагання поставлені в ультіматі, Ґанді зорґанізував таквзваний „Похід мучеників“, що має вийти з Ґандієвого монастира в Сатіаґрага до копалень соли на побережі заливу Комбай біля міста Бомбаю. Якаж мета і користь з цього походу для Ґандієвої ідеї? Анґлійці віддали монополь на сіль одному напівдержавному анґлійському підприємству. В звязку з тим видано закон на підставі якого влада може сконфіскувати кождий предмет в якому міститься немонополева сіль, набута поза монополем, та має право арештувати кождого хто нарушить монополевий припис. „Похід мучеників“ має саме ці закони нарушити, бо хоче дістатися до копалень і тим набрити зі собою стільки соли скільки хто зможе двигнути. З тою солею мають іти „мученики“ по селах і цю сіль роздавати, чи продавати за низьку ціну. Ґанді рахується з можливістю арештовання усіх учасників походу і власне він цього жде, будучи пересвідченим, що арешт його та його товаришів походу спричиниться до освідомлення населення Індій та до витворення ворожого настрою до анґлійської влади. Чи арештує анґлійська влада учасників „походу мучеників“ невідомо, а з другого боку коли вона захоче на далі задержати авторітет влади то мусить постаратися недопустити до ломання виданих нею законів. Правдоподібно влада замкне доступ до копалень соли.

Литва. Литовський президент Сметона заявив недавно, що „фашистівська ідея правління не була для Литви відповідною, що для Литви треба підшукати якоїсь своєрідної форми правління“. Якої саме — того уряд президента Сметони не знає. Що більше: Читаємо в коресподенціях обзнайомленого з литовськими справами ковенського дописувача німецької ґазети „Берлінер Таґеблят“, що „сучасний литовський уряд є уосібленням всякої безпляновости. Усі партії на Литві мають якусь ідею, але уряд не має ніякої“. Таке очеркнення сучасної литовської дійсности потверджує факт, що на Литві змагається опозиційний рух проти уряду Сметони. Навіть в урядовій ґрупі народовців відживають з поворотом, так би мовити, вальдемарасівські настрої. В групі цій приходить до голосу праве її крило, а натомість крило ліве, ліберальне тратить впливи і силу. Це змушує Сметону та голову теперішної ради міністрів робити залицянки та поважно числитися з поконаним Вальдемарасом. Ґрупа християнської демократії приняла рішучо ворожу поставу до уряду. Так само й ліва ґрупа людовців гостро кртикує не лише внутрішню, але й закордонну політику сучасного уряду. Трудно є передбачити, які можливости крие в собі сучасна литовська дійсність. Одно є однак певне: Литва є на передодні урядової, а може й устроєвої кризи.

МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ.

У французькому парляменті відбулося голосовання над тими пунктами фінансового закона, що відносяться до оплати за науку в середних школах. Проти безплатносити заявився Тардіє але його спротив не здобув більшости в парляменті. Тардіє рішив не витягати з цього політичних послідовностей та ставити питання про довіря парляменту до нього.

* * *

Президент Гінденбурґ підписав минулого тижня в четвер закон, яким вводиться в життя плян Юнґа та постанови ґаґської конференції з 1929—30 рр. Ліквідаційної польсько-німецької умови ще не підписав, заслонюючись 70 параґрафом конституції, яка дае право здержатися від підпису поки не буде як слід провірена справа чи згаданий закон не суперечить постановам німецької конституції.

* * *

В парляментарних анґлійських кругах рахуються з можливістю упадку уряду Мекдональда, а в слід за цим, розписанням нових виборів до парляменту.

* * *

На морській конференції в Льондоні панує дуже пригноблений настрій. Президент Гувер прислав американському делеґатови Стімсонови доручення, щоб він за ніяку ціну не допустив до звязування справи морських зброєнь з політичними ґарантіями. Таким чином трудно очікувати, щоби морська конференція в Льондоні могла дати добрі та корисні висліди. Бріян, зневірений у добрий вислід конференції виїздить до Парижа, а головство французької делеґації переймає Тардіє.

* * *

В Яссах (Румунія) відбувся черговий погром жидівських студентів. То саме мало місце в Клявзенбурґу (Клюй).

* * *

Естонська влада накрила сильно розгалужену большевицьку орґанізацію, яка будучи в постійному звязку з Москвою, підготовляла комуністичну революцію в Естонії. Богато осіб арештовано. Два естонські посли, що являлися наемниками Москви втікли з Естонії.

* * *

На морській конференції в Льондоні, мало дійти до частинної угоди поміж Японією та Зєдиненими Держ. півн. Америки, на підставі якої, Японії признано 70 відсотків американської збройної сили.

* * *

Німецько-большевицькі взаїмовідносини попсувалися значно в останніх часах. Московська ґазета „Ізвестія“ каже, що Німці намірились довести до ліквідації німецько-большевицьку умову (Рапалльо).

* * *

В минулий понеділок виїхала до Німеччини австрійська делеґація, яка має довести до заключення німецько-австрійського торговельного договору.

* * *

Ґанді розіслав відозви до усіх урядовців-Індусів, щоби вони зрікалися своїх урядів на знак протесту проти анґлійської займанщини.

* * *

Австрійська монархістична партія видвигнула перед канцлером Шобером домагання зірвання всяких диплсматичних зносин з СССР з боку Австрії.

* * *

Засідання Ради Ліґи Націй яке мало відбутися 24 ц. м. відложено на прохання Франції та Японії, яких делеґати не можуть звільнитись від засідання морської конференції в Льондоні.

* * *

В Парижі помер нагло бувший еспанський диктатор Прімо де Рівера. Причиною наглої смерти була недуга цукриці, якою вже давно хорів Прімо де Рівера.

* * *

В наслідок принятія більшістю варшавського сойму зголошеної заяви недовіря для двох міністрів теперішного польського уряду Бартля, уряд цей подався до димісії. Кому буде доручене складання нового уряду — невідомо, бо в справі назначення нового уряду ведуться у Бельведері балачки у великій таємниці. Остаточне вирішення цеї справи належатиме маршалови Пілсудському.

По всій Україні.

Західні Землі.

Села боряться. — В селі *Надоріжній*, товмацького повіту, живе мала жмінка Поляків. Проте, вони поставили собі за ціль,—конечно побудувати римо-католицьку каплицю на цвинтарній площі, яка є незаперечною власністю тамошнього греко-католицького парохіяльного уряду. Маючи певність, що влада та польські радні в селі підуть їхнім бажанням на зустріч, вони посунулись так далеко, що на згадану площу навезли під будову цеглу та деревний будівлець. Це викликало серед українського населення бурю негодування, яка на днях перервала греблю терпцю. Уся громада, включно з жінками і дітьми, зібралась та протягом короткого часу винесла із цвинтарної площі весь будівельний сирівець. Таким чином виявлено рішучий протест проти чужих зазіхань на відвічне українське добро.

——

Про зріст національного вироблення серед українських селянських мас свідчать недавні події в селі *Городенка*, підгаєцького повіту. До згаданого села прибула дня 1. ц. м. тзв. „Комісія Повітової Ради“ разом з делеґатом „Малопольского Товариства Рольнічеґо“ зі Львова. Комісія ота та делеґат почали вести з нечисленними місцевими польськими радними конференцію, в якій обговорювали справу заведення в селі збірного саду та „польскеґо дому людовеґо“. Коли про оті наміри довідалось подавляюче у своїй більшости українське населення села, негайно повибігало з хат і спонтанно оформившись в демонстраційний похід, попрямувало під будинок громадської ради, де відбувались наради.

Оба згадані випадки (коментовані з відповідною брудною закраскою в польській пресі) є знаменні для настроїв тутешних українських мас.

——

Провал „вспулжиця“—У „Слові Польськім з 11. ц. м. находимо вістку, що в *Сокільні* біля Теребовлі, посли з ББ влаштували віче, на яке прибуло дооколичне селянство, але лише для цього, щоби прогнати ніким непрошених опікунів зі села. Цілковитий провал бебе-ських послів і остра відправа яку дістали на вічу від українського селянства, дає найкраще свідоцтво про „tęsknotę ukraińskiej mniejszości narodowej za zgodnem współżyciem“.

——

Аґонія кацапщини. — З кінцем минулого місяця відбувся у Львові Зїзд делеґатів „Русского Ревізийного Союза“. Число делеґатів далеко не відповідало числу кооперативів, яких у ґенеральному звіті начислено аж 224, з чого половина існує лише на папері. Збори пройшли незвичайно кволо, виявляючи загрозу цілковитої моральної і матеріяльної смерти, на яку є засуджена серед нашого селянства недобита кацапщина. Кацапські головачі здають собі з цеї загрози як слід справу. Це слідно хочаби з гарячкової акції, яку повела в останньому часі кацапська централя в напрямку *інтабульовання читальняних будинків на себе.* Вимираюча кацапщина всежтаки тішиться великою піддержкою влади. Про це свідчить наприклад подія, яка на днях мала місце в селі *Новиці*, біля Калуша. Члени тамошньої читальні ім. Качковського, колись збаламучені кацапами, теперже свідомі Українці, бажаючи врятувати читальняний будинок перед заінтабульованням на річ кацапщини, вибрали на останніх загальних зборах на місце старого кацапського виділу, новий український. Усунено передовсім старого, закостенілого вже в кацапщині Юрчишина, дотеперішнього головаря читальні, а на чолі нового виділу стапув тамошній свідомий Українець Левко Король. Якеж було здивування нового виділу, коли на руки голови прийшло *письмо від старости з рішучим домаганням передати провід Читальні з поворотом в руки Юрчишина!* Знаменний причинок для характеристики доби в якій живемо.

——

Збори двох українських товариств. — На днях відбулися у Львові Загальні Збори українських Товариств, а саме: *Українського Товариства Допомоги Інвалідам* (УКТОДІ—8 ц.м) і *Українського Ґіґієнічного Товариства.* — Із звідомлень прочитаних на загальних зборах УКТОДІ виходило, що на всіх 11 Філій Т-ва 8 веде доволі слабку діяльність, а всього 3 (Сокаль, Тернопіль та Перемишль) стоять на властивій висоті завдання. Вибрано новий Виділ у якому з виїмком кількох нових зістали всі старі члени. Головою Т-ва є далі пос. Д. Паліїв. — Таксамо майже без змін переведено вибір нового Виділу Українського Ґіґієнічного Т-ва.

——

Напад на вечерниці, влаштовані читальнею „Просвіти“ в Мшані біля Львова уладив тамошній „Стшелєц“ руйнуючи урядження Читальні.

——

На Радянській Україні.

Протибольшевицький терор заєдно зростає. Українське село бореться щораз більш рішучими засобами проти сталінівського комуністичного лупійства. „Комуніст подає, що на Волині більшає з дня на день число протибольшевицьких виступів селянства. — Біля *Житомира* селяни вбили предсідника совіту Ґрановського, який переводив колективізацію господарств. — В селі *Троянівці* невідомі напасники повикручували руки та ноги тамошньому активному комуністові Носовові. — В селі *Висока Ніч* селяни підпалили місцевий „колгосп“, якийдо тла вигорів із збіжжам та цілим інвентарем. — В *Лучанську* розстріляно 12. селян за вбивство комуніста Белевського. — За протибольшевицьку пропаґанду розстріляно селян Приходька і Ґута. Зате не викрито справників пожежі, якої жертвою впав колгосп у *Несторівці* біля Уманя.— Таксамо не відкрито убийників двох комуністів у *Шепетівці* та голови й секретаря сільради в *Писарівці* біля *Могилева.* — По цілій Україні пише „Комуніст“ поширилися летючки, які закликають руйнувати та бити все, що комуністичне. — На відтинку *Острог-Корець* на польсько-радянському кордоні

прийшло на днях до формальної боротьби між селами та ҐПУ на тлі реквізиції рільничого знадібя та в звязку з тим масових арештів. Кілька тисяч селян, що громадно втікали в напрямі границі ҐПУ з трудом завернуло назад. — З огляду на щораз то частіщі саботажі, виконувані на радянських залізничих лініях українським селянством, радянська влада опрацювала окремий закон про охорону залізниць. Цей закон поручає виконуючій владі ҐПУ розстрілювати адміністративною дорогою. — В парі із невиносимими політ. відносинами розшаліла на Радянській Україні епідемія пятнистого тифу. Найбільше жертв забирає тиф у Київщині та Полтавщині.

На Закарпатській Україні.

Чеська влада відмовила зареєстрування статута „Т-ва підкарпатських українських студентів“. Відмова мотивована тим, що законно існує на території Чехословаччини назва „русин“ і „руський“.

Новинки.

Уміння доброго варення є бажанням кождої молодої панночки, що памятає давне прислівя, що „любов мужчини йде через шлунок“. Нова кухарська книжка Дра Еткера, видання Ц., що містить 500 переписів варення, печення і заправ, є цілим збором рецепт, опертих на найновійших наукових досвідченнях зі споживчої ділянки і є дуже доброю помочию для кождої господині дому при опанованню кулінарної штуки. Сю книжку о 150 стор. друку з кольоровими таблицями, можна дістати в кольоніяльних складах або просто, за надісланям 85 ґрош. в значках, від

Dra Oetkera-Gdańsk Oliva.

Пожежі. В останніх часах множаться передовсім на Волині випадки пожеж, а саме: В селі Кричині, костопольського повіту згоріло 12 мешкальних домів і 9 стоділ, в селі Кручильську тогож повіту згоріло 5 стоділ. В с. Маневичах підпалив хтось 5 стирт збіжа на шкоду С. Кашчука. З причини підпалу згоріло два господарства в с. Дубнові, володимирського повіту. Палія Ґ. Ярошчука арештовано. В Дермані та Манькові, горохівського повіту згоріло два господарства. В с. Томахові, рівенського повіту згоріла стодола враз з живим інвентарем та збіжем. В с. Черську, ковельського повіту згоріло 6 господарств в наслідок необережного обходження з вогнем. В селі Талеборн луцького повіту згоріло в наслідок підпалу 10 господарств. Коли палій Лука Петровський, що з пімсти підпалив свого сусіда, побачив, що від хати сусіда занялися й інші хати, признався плачучи до вини, а потім побіг до ліса і там повісився на сухій гиляці.

Побігунові морози над Каспійським Морем. З Баку доносять, що в наслідок надзвичайно сильних морозів нагло замерзло Каспійське море і лід увязнив 30 кораблів на повному морі. На поміч увязнених ледами кораблів вибрався ..едолом „Сталін“ і сам загруз в ледах.

„Niech pan nie buja“. У Варшаві відбувся відчит б. голови польської ради міністрів Світальського на тему „На переломі двох століть“ Зібрана на відчиті молодь ендецька стала демонструвати проти Світальського і співати веселу польську пісоньку „Niech pan nie buja“.

Пес — перемитником. Погранична сторожа на Шлеську зловила пса-вовчура, що мав причеплений до тулова пакунок зі шовками, вартости 1500 зл. Пес був власністю мешканця с. Нових Рептів Стажица. Власника і пса арештовано.

Нова повінь в полудневій Франції. Ріки що мають свої джерела в горах Піринеях знова зібрали. Богато місцевостей опинилося під водою, жертви в людях значні, насення в паніці.

Скільки є священиків ріжних обрядів в теперішній Польщі? Всіх священиків є 17 тисяч 665 осіб. З того числа римо-кат. є 11.602, греко-католицького 2.432, ормянського 65, православних 2.943, євангеликів 574, магомедан 39.

Книги зажалень на почтах. Дирекція почт у... Варшаві зарядила заведення по всіх почтових урядах книг зажалень, яку урядовці почти мусять, кождому бажаючому вмістити в ній своє зажалення, кождої хвилі доставити.

10 рублів мита від 1. кільоґрама маці. Большевицький уряд обложив митом усі пересилки маців з за кордону для жидів в СССР. Ті, що приймають такі посилки, будуть мусіти платити 10 рублів від 1 кґ. і опріч того 3 рублі за митну ревізію.

Крадежі в поїздах. В поспішному поїзді Краків-Познань задурманив злодій димом папіроски інжінера Собота і успавши, обікрав його на 300 зл. Той самий злодій переніся після згаданої крадежі до другого переділу і тим самим способом обікрав другого подорожного на 10.000 зл.

Поліцай застрілив власну жінку. В селі Хлопичах застрілив поліцай Осип Тевеляк свою жінку вистрілом з кріса. підчас цього, як вона споряджала для нього снідання. Причиною душегубства було уроєння, що жінка його зраджує.

Зловживання в польських кооперативних банках. Минулого тижня арештовано трьох директорів „Ludowego Banku Sółdzielczego“ і „Polskiego Banku Spółdzielczego“ за обманства, яких допустилися згадані Банки займаючися передовсім продажею льосів долярових і преміових. Показалося іменно, що згадані банки мали аж 2.500 аґентів, що займалися виключно продаванням льосів.

Беруть собі примір з большевиків. Минулого тижня в ночі закрався злодій до церкви в Гандиківцях, пов. Копичинці, вибивши вікно в закристії. „Погосподарив“ в церк-і, розбив пушки з грішми і утік. Як запідозреного в крадежі і напа-і на церкву арештовано Маріяна Білозуба. — Другий випадок святокрадства трафився в селі Семенівці пов. Збараж. Злодії розбили скарбонки і забрали з них 60 золотих. В звязку з тим арештовано Петра Мартинюка та Степана Присяжнюка.

Земля запалася. Минулого тижня в ночі, в лісі Борковського, що є віддалений 4 км. від Мельниці пов. Борщів запалася земля. В наслідок цього повстала пропасть глибока на 18 метрів. Пропасть повстала в наслідок цього, що склепіння одної з підземних печер (їх є багато в цих околицях) не видержало натиску тягару землі.

Бездомність у Варшаві. Що дня зголошується до варшавського маґістрату пересічно 6 — 7 осіб, що в імені своїх родин, що найшлися без даху над головою, домагаються приміщення.

Надіслане.

Пристійний кавалер, на становиску, познакомиться з уродливою, молодою, скромною та побожною панною, в ціли женячки. О посаг не ходить. Письмо з фотографією слати до Адмін. Укр. Голосу під „Метеор“.

Видає і за редакцію відповідає Зенон Пеленський. З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.